

S!K! Imeria

KRĀSU REFERĀTS

S!P!K! koris – pirmais akadēmiskais sieviešu koris Latvijā

m! Anete Labanovska
134.coets

**Rīga
2007**

Saturs

Ievads	3
S!P!K! kora vēsture 1927.-1940.g.	4
Kora repertuārs	5
Uzņemšana korī	6
Kora mēģinājumi	7
S!P!K! kora diriģents Teodors Kalniņš	8
Biogrāfija	8
Teodora Kalniņa darbība P!K! vīru korī	11
S!P!K! kora jaunā vēsture	15
Nobeigums	18
Izmantotā literatūra	19
Pielikumi	20

Ievads

Kordziedāšanas māksla ir viena no spēcīgākajām latviešu kultūras ikonām. Tai otras līdzvērtīgas nav. Ne velti latviešu Dziesmu svētki 2003.gada novembrī tika ietverti prestižajā UNESCO Cilvēces mantojuma un nemateriālā kultūras mantojuma meistardarbu sarakstā kā viens no mūsu planētas unikāliem kultūras brīnumiem, kuru nepieciešams saglabāt un aizsargāt.

Ja citviet pasaulē kāda tauta spēj apvienot tūkstošiem cilvēku, piemēram, vēršu skriešanās sacīkstēs vai ikgadējos karnevālos, tad latvieši (un arī abas pārējās Baltijas tautas) ir spējušas saliedēt pat 30 000 dziedāt, dejot, spēlēt, muzicēt gribošos un varošos. Papildus radot kora veselīgu konkurenci tā sauktajos „Dziesmu karos”, kas tikai veicina kora attīstību un neieslīgšanu pašpietiekamībā. Taču Dziesmu svētki nedēļas garumā un lielie cilvēku pūļi nav vienīgais latviešu kordziedāšanas augstā līmeņa pierādījums. Pavisam bieži dzirdam arī par atsevišķu latviešu kora lieliskajiem panākumiem pasaulē. Piemēram, koris „Kamēr” ar diriģentu Māri Sirmo u.c.

Turklāt, īpaši nepārspilējot, var droši teikt, ka katrs godājams latvietis kaut reizi mūžā ir dziedājis kādā korī, un šī māksla viņam nav sveša. Sadarboties komandā, kas kordziedāšanā bez šaubām ir pamatu pamats, ir daudz sarežģītāk, nekā būt vienam solistam. Tas prasa milzīgu pacietību gan no kora vadītāja, gan pašu dziedātāju puses.

Studenšu prezidiju konventa (S!P!K!) koris nav izņēmums. Tas tika dibināts balstoties uz pašu studenšu vēlmi dziedāt, turklāt pierādīt savu profesionalitāti ne sliktāk, kā to bija jau darījis Prezidiju konventa (P!K!) vīru koris diriģenta Teodora Kalniņa vadībā.

Darba tēmas izvēle likās pašsaprotama – dalība S!P!K! korī un necīga informācija par to. Darba mērķis ir ne tikai iepazīties ar kora vēsturi, idejām un darbību, bet arī pēc iespējas plašākas informācijas apkopošana, kas līdz šim nav veikta.

S!P!K! kora liktenis ir bijis cieši saistīts ar korporāciju vēsturi – gan tā dibināšana, gan likvidēšana (padomju varas politisko noziegumu rezultātā) un atkal atdzimšana. Ievērojams koris ir ar to, ka tas bija pirmais latviešu sieviešu akadēmiskais koris, kam ne mazums pūļu nācās pielikt, lai sevi pierādītu.

Diemžēl 50 klusuma gadi radīja zināmas un neizdzēšamas sekas. Mūsdienās koris lēnām, bet atkopjas un tic, ka reiz atkal dziedās uz operas skatuves, kā tas tika darīts pirmskara Latvijas kora ziedu laikos.

S!P!K! kora vēsture

1927. – 1940.g.

Studenšu prezidiju konventa koris tika dibināts 1927.gada 28.oktobrī (pēc žurnāla „Universitas” /15.XI 1938./ – 21. oktobrī) Rīgā zem Latvijas Universitātes. Tas bija pirmais akadēmiskais sieviešu koris Latvijā, ko vadīt uzticēja Nacionālās operas kormeistaram, diriģentam Teodoram Kalniņam (1890.–1962.g.), kas tajā laikā bija arī P!K! diriģents. Tas bija sevišķi grūts un nepateicīgs darbs - izveidot pirmo sieviešu kori tādā kvalitātē, ka tai līdzīgu kaimiņzemēs Lietuvā un Igaunijā neatrada. „Universitas” 1938. gada 15.decembra numurā t/l S!P!K! seniore Irma Goļevska kori nosauca par pirmo sieviešu kori Baltijā¹. Taču tas pavisam noteikti bija pirmais akadēmiskais sieviešu koris Latvijā.

Kā pirmajam sieviešu korim sākums bija ļoti grūts – tam nācās iekarot sabiedrības simpātijas. Taču vislielākos sarežģījumus sagādāja sieviešu balsīm attiecīgu dziesmu piemeklēšana, jo kora mērķis bija atskaņot tikai latviešu komponistu dziesmas.

T.Kalniņš savulaik teicis : “...Sieviešu korim, vairāk kā citiem, vajadzīga tīra intonācija, jo augstie toņi skan dzirdamāki ...”

LU studenšu Prezidiju Konventa koris (1929. - 30. g.) kora vidū Teodors Kalniņš

¹Goļevska Irma, Mūsu kopējais ceļš// „Universitas”, 1938.gada 15.decembra numrus, 475.lpp

Kora administratīvo darbu veica kora valde, ko ievēlēja koristes katru gadu. Valdes preikšsēde kopā ar diriģentu izvēlējās dziesmas, rūpējās par to pavairošanu, rīkoja gadskārtējos koncertus un uzturēja kora disciplīnu. Korim bija sava kase un līdzekļi.

Teodora Kalniņa vadībā koris izauga par augstas kvalitātes māksliniecisku vienību. Koris pastāvēšanas laikā patstāvīgi koncertējis Rīgā, daudzās provinces pilsētās (Daugavpils, Madona u.c.) un vairākkārt arī Igaunijā, Lietuvā un Vācijā.

Daudzi kritiķi atzīmēja sieviešu koru nepopularitāti, galveno vainu noveļot uz repertuāra trūkumu. Tomēr T.Kalniņš, strādājot ar S!P!K! kori, gāja iespējams sarežģītāko, taču noteikti pareizo ceļu - nedziedot vis Rietumeiropas komponistu vai klasiķu pārlikumus, bet "pievilinot" mūsu pašu latviešu komponistus mēģināt rakstīt oriģināldziesmas un tautas dziesmu apdares.

Kora repertuārs

Pēc S!P!K! kora ierosinājuma un aboslūta sieviešu koru repertuāra trūkuma dēļ, daudzi latviešu komponisti ķērās pie darba un radīja pirmās tieši latviešu sieviešu korim domātas dziesmas. Īpaši jāuzsver tādu komponistu ieguldījums kā Jāzeps Vītols, Voldemārs Ozoliņš, Jēkabs Graubiņš, Jānis Cīrulis, Helmers Pavasaris, Pēteris Barisons u.c. Šie komponisti veltīja korim savas dziesmas, tāpēc par to trūkumu vairs nevarēja žēloties.

Īpaši zīmīgi, ka S!P!K! koris iedrošināja un aizsāka arī citu sieviešu koru tradīcijas Latvijā. Daudzi komponisti radīja dziesmas tieši S!P!K! korim, kuras vēl šobrīd ir gana populārās un dzirdamas koru repertuāros, piemēram, Jāņa Cīruļa „Saules laivā”, Lūcijas Garūtas „Kā sniegi kalnu galotnēs” un Voldemāra Ozoliņa skaņdarbi. Cita starpā, V. Ozoliņš pašos sākumos esot kori pat diriģējis, bet pēc tam palicis par palīgdiriģentu un lielu daļu savas daiļrades veltījis tieši sieviešu korim. Viņa darbi tiek raksturoti kā „trausli vārīgi, rotaļīgi viegli”²

Tā kā T.Kalniņš darbojās arī operā, likumsakarīgi arī pirmais sieviešu koris papildināja operas kori, piedaloties dažādās izrādēs: „Hamlets” (Jānis Kalniņš), „Kņazs Igors” (Aleksandrs Borodins), „Sābas ķēniņiene” (Kare Gvledmarks), „Fausta bojā eja” (Hektors Berliozs) un skaņu filmā „Gauja”. Protams, operā varēja dziedāt tikai izcilākās koristes. Lielos masu skatos un koru dziedājumos S!P!K! koristes izbaudīja ne tikai sava diriģenta T.Kalniņa, bet arī tādu izcilu personību, kā Teodora Reitera, Leonīda

² Zizuma.Emma, Pirmais akadēmiskais sieviešu koris Latvijā//”Universitas”, 1982.gads, Nr.50, 49.lpp.

Vīģnera, Pētera Barisona, Rūdolfā Vanaga u.c. vadību. Par savu ieguldījumu izrādēs koristes saņēma brīvbiļetes uz visām operām un koncertiem operas namā. Kopā ar P!K! kori studentes piedalījās arī Štrausa operetē „Čigānu barons”, par katru izrādes vakaru saņemdamas 7 latus. Daudzām kamiltonēm un tautietēm tā bija pirmā nopelnītā nauda dzīvē.

Pateicoties S!P!K! korim, latviešu mūzikas literatūra palielinājās ar daudz skaistām un melodiskām dziesmām. Komponistus iespaidoja S!P!K! augstais mākslinieciskais izpildījums un diriģenta radošais draudzīgums un sirds degsme.

Uzņemšana korī

Pašā sākumā korī bija apmēram 34 dziedātājas, taču jau atklāšanas koncertā 1928.gada 22.aprīlī - ap 60 dziedātāju. Par šo koncertu bija milzīga interese, jo kā nekā sevi pieteica pirmais sieviešu koris Latvijā. Pēc koncerta J.Zālītis raksta: “Koncerts visumā rādīja jau pilnīgi nobriedušu kori, kas stāv pilnīgi drošos pamatos. Apdāvinātais diriģents T.Kalniņš divu gadu kora darbības laikā ir nostādījis to mākslas augstumos.”³

Dziedāšana S!P!K! korī bija obligāta visām studenšu korporācijām. Ņemot vērā nopietno darbu un panākumus, tika rīkots konkurss, un ne visas dziedāt gribošās varēja kļūt par koristēm. Iekšējā disciplīna S!P!K! bija stingra un darbs tika darīts nopietni. Par to liecināja arī arvien labākās atsauksmes par kora koncertiem.

Katra akadēmiskā gada sākumā viena korporācijas pārstāve korī pārbaudīja jauno locekļu balsu kvalitāti un izraudzīja kandidātes, no kurām T.Kalniņš savukārt tālāk izraudzīja koristes. Visām S!P!K! locekļēm, kuru balss kvalitāte atbilda diriģenta prasībām, bija obligāti jādzied korī. Turklāt, sākot dziedāt S!P!K! korī, bija noteikums, ka citos koros dziedāt nedrīkst. Ja arī tāda vēlēšanās tika izteikta, tad nepieciešama bija speciāla S!P!K! atļauja (kuru pēc laikabiedreņu atmiņām izsniedza tikai vienai koristei visā kora vēsturē⁴). Dziedātāju skaits vienmēr bija apmēram 70-80. Taču koncertos piedalījās ap 50-60. Ja trīs mēģinājumos neieradās, tad koncertos piedalīties nevarēja. Tas bija pietiekami liels negods ne tikai pašai dziedātājai, bet savā ziņā arī visai korporācijai. Katrai korporācijai bija pārstāve, kas rūpējās, lai koristes apmeklētu mēģinājumus.

Kādu laiku pie koristu balss pilnveidošanas esot strādājis arī tajā laikā slavens operdziedātājs Jānis Vītiņš. Reizi nedēļā pie viņa ieradās viens I un II soprāns un I un II

³ Brīvā zeme, 1929.gada. 14. maija numurs

⁴ Sīpola-Lūse Lidija, Studenšu Prezidiju Konventa koris//”Universitas”, 1982.gads, Nr.50, 46.lpp.

alts. Pusstundu bija iedziedāšanās mēģinājumi, bet pēc tam bija jādzied viena kora dziesma.

Kora mēģinājumi

Mēģinājumi notika trīs reizes nedēļā (otrdienu un piektdienu vakaros un svētdienu rītos). Līdz 1935.gadam mēģinājumi notika korporācijas Daugaviete konventa dzīvoklī, bet no 1936. – 1940.gadam – korporācijas Gaujmaliete konventa dzīvoklī. Kādu laiku mēģinājumi norisinājās arī operas „mašīnu mājā”. Un samērā bieži T.Kalniņam nācās mēģinājuma vidū skriet uz operas izrāžu mēģinājumiem, taču savā vietā uz savas prombūtnes laiku iecēla kādu no uzticamākajām dziedātājam.

S!P!K! kora mēģinājumi bija intensīvi darba cēlieni. Runāt nedrīkstēja. Diriģentam vajadzēja tikai paskatīties, lai „vainīgā” nodurtu acis. Par to, ka kāda koriste nezināja dziesmu tekstu vai melodiju, nevarēja būt ne runas. Taču tai pat laikā no diriģenta neviena kora dziedātāja nedzirdēja neviena nesmalkjūtīga vai neiecietīga vārda. Mēģinājumos tomēr bija novilkta skaidra robeža starp koristi un diriģentu. Dažreiz diriģentam nācies izmisīgi lūgties, lai dāmas nesarunātos balsu materiāla mācīšanās laikā. Savukārt, pēc mēģinājumiem vai koncertiem T.Kalniņš dzīvi interesējās par ikvienas koristes dzīves likstām, un nedaudzi viņa silti un mierinoši vārdi bieži deva lielu garīgu spēku.

Kalniņš lielu vērību lika uz izrunas skaidrību, neupurējot melodijas tīrību un plūdumu. Protams, kā lielākajai daļai diriģentu arī mūsdienās, Kalniņam bija savi niķi un stiķi, piemēram, viņš lika dziedāt dziesmu tā, kā vēlējās. Un parasti viena un tā pati dziesma tika diriģēta katreiz citādāk. Pirms koncertiem gan koristes saņēma aizrādījumus sekot katrai viņa kustībai, jo varbūt viņš dziesmu izjutīšot pavisam savādāk tajā brīdī, kas bieži arī notika. Viena dziesma katreiz tika dziedāta kā no jauna.

Diriģenta žesti bija ļoti apvaldīti, lietojot tikai pirkstus un rokas pēdējos divus posmus. Reti kad elkoņi attālinājās no ķermeņa, tomēr katra pirkstu kustība bija nozīmīga, un koristes to saprata. Pietika T.Kalniņam tikai drusku pacelt rādītājpirkstu uz augšu, kad dziedātājas jau saprata, ka sāk detonēt un ka tas jānovērš. Kā pašas koristes atmiņās dalās: „Mēs bijām kā instruments liela mākslinieka rokā.”⁵

Pēdējais pilnais darba cēliens korim bija 1939.gads.

⁵ Sīpola-Lūse Lidija, Studenšu Prezidiju Konventa koris//”Universitas”, 1982.gads, Nr.50, 46.lpp.

S!P!K! kora diriģents Teodors Kalniņš

Biogrāfija

Teodors Kalniņš

Teodors Kalniņš dzimis 1890.gada 23.novembrī Igaunijā (Tērbatā). Viņa tēvs tur strādāja dzelzceļa dienestā, bet māte pabeidza vecmāšu skolu pie Tērbatas universitātes. Tērbatā pavadīti bērnības gadi.

T.Kalniņa mātei bija skaista balss un mājās tika bieži dziedāts, vēlāk šī māksla tika mācīta arī Teodora jaunākajai mātai. Mūziku vecāki mīlēja, bet mazais Teodors prata vecākus izbrīnīt.

Māsa atmiņās raksta, ka reiz vecāki zēnu paņēmuši līdz uz baznīcu. Kad sākušas skanēt ērģeles, puisēns laidis vaļā tādu brēcieni, ka steigšus bijis jāatstāj dievkalpojums.⁶

Aizritēja daži gadi, un, mainoties tēva darba vietai, ģimene nonāca Daugavpilī, bet pēc tam Rīgā, kur topošais diriģents 1898.gadā uzsāka mācības Nikolaja ģimnāzijā.

Pēc mātes nāves 1902.gadā materiālie apstākļi ģimenē pasliktinājās un skola bija jāatstāj. Tieši šai laika posmā interese par mūziku kļuva arvien nopietnāka, un tas arī noteica tālākās jaunā mūziķa gaitas.

1904.gada rudenī T.Kalniņš iestājās Rīgas Ķeizariskās mūzikas skolas vijoļspēles klasē ar mērķi – kādreiz iestāties Pēterburgas konservatorijā. 1909.gadā viņa sapnis arī piepildījās. T.Kalniņš ieradās Pēterburgā, taču pārāk lielā konkursa dēļ konservatorijā iekļūt neizdevās. Vēstulē savai nākamajai sievai 1910.gada 7.septembrī

⁶ http://www.music.lv/Conductors/Teodors_Kalnins/biogrāfija.htm

T.Kalniņš raksta: “Tātad ar konservatoriju man tā izgāja. Par šo laiku manī sakrājies milzīgs spēks! Varu strādāt ar vislielāko pacietību. Ja viss ies kārtīgi, domāju par šo pusgadu daudz, daudz panākt. Esmu pusceļā, man jāstrādā, jātop par dzīvei derīgu.”⁷

Tāpēc jaunais vijolnieks divus gadus turpināja mācīties privāti pie konservatorijas profesora J.Nalbandjana, kurš labi novērtēja jaunā mūziķa spējas, it īpaši priecājoties par viņa „vijolnieka pirkstiem”. Taču pārpūles dēļ radās mazs pirkstu iekaisums, un T.Kalniņam uz visiem laikiem bija jāatsakās no vijolspēles. Pēkšņi jaunā mākslinieka dzīve draudēja apgriezties ar kājām gaisā. Bet T.Kalniņš nezaudēja galvu un laiku un 1914.gadā iestājās Z.Handšina ērģeļu klasē, kā arī pievērsās kompozīcijas teorijai. Arī šis solis tomēr bija liktenīgs, un naudas trūkuma dēļ pēc gada studijas nācās pārtraukt un atgriezties Rīgā.

Visu šo Pēterburgas laiku vasaras mēnešos T.Kalniņš regulāri strādāja ar Bebru brīvbibliotēkas kori un tā nostiprinājās viņa interese par kordiriģēšanu.

1916.gadā jauno mūziķi iesauca karadienestā un aizsūtīja uz Kazaņu, bet pēc pāris mēnešiem pārcēla uz Latviešu strēlnieku rezerves pulku Valmierā, kur vēlāk strēlnieku simfoniskajā orķestrī viņš spēlēja pirmo vijoli.

Teodors Kalniņš

Nodibinoties strēlnieku korim, tā vadību uztic T.Kalniņam. Drīz pēc tam sākās vāciešu iebrukums Rīgā un T.Kalniņš kopā ar orķestri aizbrauca uz Novgorodu.

1916.gada pavasarī Pēterburgā T.Kalniņš salaulājās ar Hermīni Unguri.

Padomju varas laikā Latvijā 1918.gadā dažus mēnešus T.Kalniņš strādāja kā dziedāšanas skolotājs pamatskolā, tagadējās Latvijas Mūzikas akadēmijas telpās.

1919.gada martā tika iesaukts Sarkanajā Armijā, kur dienēja smagā krasta artilērijā Mangaļsalā, kā vecākais novērotājs. Atkāpjoties no Rīgas, krita gūstā un uz sešām nedēļām nonāca Citadeles cietumā.

⁷ http://www.music.lv/Conductors/Teodors_Kalnins/biografija.htm

Turpmākais laiks pēc atbrīvošanas bija saistīts ar kormeistara darbu Operā un Reitera korī, var teikt, sākās T.Kalniņa ceļš pretī saulei.

Teodors Kalniņš

Viņš darbojies ne tikai operā, bet sākotnēji vadījis arī daudzus „mazos” korus (1932. – 1934.gadam Rīgas Tautas konservatorijas jauktais koris, 1934.gadā Ķuzes fabrikas jauktais koris, 1937. – 1939.gadam fabrikas “Rīgas audums” jauktais koris, 1938. – 1939.gadam Rīgas Latviešu dziedāšanas biedrības jauktais koris u.c.).

1920. gadā T.Kalniņu uzaicināja strādāt Rīgas operteātrī par kormeistara P.Jozuus palīgu. Šim darbam bija sevišķa nozīme topošā kordiriģenta profesionālajā izaugsmē. Kopā ar operas mākslinieku saimi laikā no 1920. – 1940.gadam iestudētas desmitiem operu, apgūtas simtiem koru partitūru.

T.Kalniņš bija biežs novadu Dziesmu svētku un Dziesmu dienu diriģents, sākot ar 1926.gadu līdz pat 1939.gadam. Kā arī virsdiriģents Jaunatnes dziesmu svētkos Rīgā un, sākot ar septītajiem Vispārējiem Dziesmu svētkiem, ir arī to virsdiriģents.

Dziesmu svētku atklātnīte ar diriģentu Teodoru Kalniņu

Kamēr citiem tā laika pazīstamiem latviešu diriģentiem pirmajā vietā bija opera vai simfoniskā orķestra diriģēšana, T.Kalniņš pamatā darbojies kā koru diriģents. Tādēļ

pilnīgi likumsakarīgi, ka 1940.gadā T.Kalniņam uzticēja izveidot un vadīt arī pirmo profesionālo kolektīvu – Radio jaukto kori.

T.Kalniņa daiļradē ir ap 130 darbu.

Teodora Kalniņa darbība P!K! vīru kori

Korporāciju vīru vidū doma par kora izveidošanu radās drīz pēc paša korporāciju konventa dibināšanas. Tā 1925.gada 3.februārī Lettonia's konventa dzīvoklī tika sasaukta kora dibināšanas sapulce, kurā piedalījās 11 komilitoņi no gandrīz visām tolaik pastāvošajām korporācijām. Prezidiju konvents ne tikai deva korim savu vārdu – P!K! koris, bet atbalstīja to arī materiāli.

Korim ļoti laimējās atrodot diriģentu T.Kalniņu, toreiz mazpazīstamu Operas kora kormeistara palīgu un T.Reitera kora kormeistaru. Ļoti drīzā laikā kā T.Kalniņš, tā koris viens otru iemīlēja, jo diriģents sāka strādāt nopietni, turklāt ar dedzību un mīlestību.

P!K! vīru kora valde un diriģents T.Kalniņš (sēž vidū)

„Mūzika viņam ir sirdī, mūzika rokā, un jaunajam korim tas pieķeras ar visu dedzību un darba mīlestību. Bet P!K! vīru korim viņš ir ne tikai mākslinieks, ne tikai apzinīgs darbinieks, bet arī cilvēks un draugs, kas kā radīts būt par buršu vadoni.” – tā raksta R.Pavasars – kora valdes priekšsēdis kora 10 gadu jubilejas rakstā LU avīzē „Universitas”.⁸

1925.gada 14.decembrī koris pirmo reizi uzstājās atklātībā Talavijas 25 gadu jubilejas svinībās Rīgas Latviešu biedrībā. 1926.gada 26.martā notika kora pirmais patstāvīgais koncerts.

⁸ http://www.music.lv/Conductors/Teodors_Kalnins/korp_kori.htm

Šim korim piederēja T.Kalniņa sirds un koristus viņš sauca par saviem dēliem.

Nevar nepieminēt T.Kalniņa stalto augumu un atturīgi eleganto stāju, kā arī vienreizēji tīro un noteikto diriģenta žestu. „Kā smalkjūtīgs mūziķis, apveltīts ar labu gaumi,” kā to lasām „Latvju enciklopēdijā”, Kalniņš bija gan koristu, gan arī mākslinieku un plašākas latviešu sabiedrības iemīļots.⁹ T.Kalniņš nebija buršs, taču viņam ar kori bija vislabākā saskaņa. Šīs attiecības raksturo gadījums kora vakariņās pēc desmitā gadskārtējā koncerta. Daži koristi bija sākuši dungot: „Esam lielķēniņa dēli” – pazīstamu melodiju no Jāņa Kalniņa toreiz populārās operas „Lolītas brīnumputns”. Tad kāds improvējis grozījumu: „Esam Teodora dēli”. Šādā veidā dziesma kļuva par kora tradīciju, un turpmāk to mēdza nodziedāt pēc katra koncerta, vismaz aizkulisēs.

Buršu – koristu dziesmu prieks un Kalniņa māka to veidot un attīstīt nesa korim raženus augļus. 30.tajos gados P!K! koris kļuva par valsts reprezentācijas kori kā Latvijā, tā ārpus tās un astoņpadsmit pastāvēšanas gados tika iestudētas sešdesmit viena komponista 251 vīru kora dziesma, no kurām ap 80 bija pirmatskaņojumi. Koris bieži devies arī izbraucienos pa Latviju un Vāciju, Zviedriju, Norvēģiju, Lietuvu un Igauniju. Savas pastāvēšanas vēsturē līdz 1944.gadam sniedzis ap 150 koncertu.

Dziesmas T.Kalniņš iestudēja ar lielu rūpību un noteiktību, un viņa prasības bija augstas. Kad mēģinājuma vakarā koristi bija saņēmuši jaunās dziesmas nošu lapu, tad diriģents pats, spēlējams klavieres, to sāka mācīt pa balsīm pavisam lēnā tempā. Pāris vakaros balsis kaut cik bija apgūtas un klavieru pavadījumā lēnā vienmērīgā tempā kopā sadziedātas. Tad dziesma tika atstāta, kā Kalniņš teica, lai „nosēžas”, un darbs turpinājās ar citām dziesmām. Pēc divām, trim nedēļām bez klavieru pavadījuma sākās dziesmas veidošana un slīpēšana, līdz tā sāka skanēt. Nošu lapas pamazām nebija vajadzīgas un visa uzmanība pievērsās Teodora roku kustībām, viņa veidotām niansēm un tempiem. Dažreiz biežie dziesmas apstādinājumi un neskaitāmi atsevišķo vietu atkārtojumi koristiem likās nevajadzīgi un apnīkstoši, bet T.Kalniņš bija apmierināts tikai tad, kad koris sekoja pilnībā viņa radītam dziesmas iztulkojumam. Bieži pirms koncerta viņš korim pateica: „Ja kāda dziesma būs jāatkārto, tad uzmanieties – atkārtojums būs citādāks”. T.Kalniņš to varēja atļauties, jo, pateicoties savai iestudēšanas meistarībai, viņš ar kori rīkojās kā ar instrumentu, un dziesmas interpretācija un atskaņojumi bija augstā mākslinieciskā līmenī.

Ļoti dramatiski bija kora pastāvēšanas pēdējie četri gadi, kas sākās ar pēdējo koncertbraucieni uz Tallinu 1940.gada 16.jūnijā. Pēc koncerta pienāca ziņa, ka

⁹ http://www.music.lv/Conductors/Teodors_Kalnins/korp_kori.htm

Sarkanās Armijas tanki pārgājuši Lietuvas robežu un visiem bija skaidrs, ka tas pats notiks ar Latviju un Igauniju. Nākošā rītā, kad koris pulcējās braukšanai uz Rīgu, T.Kalniņš uzrunāja kori. Nekad līdz tam viņš nebija runājis ar kori par lietām, kas neattiecas uz dziedāšanu. Viņam acīs bija asaras un dziļi izjustie patriotiskie un bezcerīgas nākotnes priekšnojautās teiktie vārdi lika nokārt galvas pat tiem dzīvespriecīgajiem jaunekļiem, kas vēl nespēja aptvert skaudro un nežēlīgo likteni, kas sagaidīja visus latviešus. Rīgā 17.jūnija pēcpusdienā korim priekšā jau bija tanki un cilvēku pūlis stacijas laukumā. Korporācijas tika likvidētas, tātad arī P!K! koris vairs nedrīkstēja pastāvēt.

Taču T.Kalniņš sapulcināja kori un teica tā: „Draugi, es jūs negribu pazaudēt. Ja jums ir vēlēšanās es jūs ņemšu savā paspārnē.” Un tā 1940.gada rudenī oficiāli nodibinās jauns koris ar nosaukumu T.Kalniņa vīru koris, kas praktiski bija tas pats P!K! vīru koris. Kāds dziedātājs ar lepnumu atceras: „...Baigajā gadā, kad Reitera koris un „Dziesmuvara” dziedāja „Suļiko” un „Varen plaša mana zeme...”, T.Kalniņš ar vīru kori iestudēja latviešu tautas dziesmu programmu.”¹⁰

Kori uzstājās tikai Radiofona koncertos, dziedāja tikai no vecā repertuāra atļautās dziesmas. Pēdējais kora koncerts notika 1944.gada 13.maijā Jaunpilī. T.Kalniņš arī devās bēgļu gaitās, taču jau Austrumvācijā viņu apsteidza Sarkanā Armija, un tā T.Kalniņš atgriezās Latvijā.

T.Kalniņš, pats nebūdamas kādas korporācijas biedrs, spēja rast brīnišķīgu cilvēcisku kontaktu, spēja audzināt jaunos puisi būt disciplinētiem, koncentrēties darbam.

Dziesmai ziedotais darbs, sirds siltums un Teodora Kalniņa meistarība vainagojās ar panākumiem. P!K!V!K! atskaņojumus atzinīgi novērtējuši mūzikas kritiķi un plašā klausītāju saime. Bet galvenais – kora varēšanu dziesmu interpretācijā atzinuši paši skaņraži. Tie labprāt nodeva korim savas jaunākās kompozīcijas, un korim jaunu dziesmu nekad netrūka. Viens no izcilākajiem latviešu komponistiem, Alfrēds Kalniņš, atdeva visas savas pēdējās kompozīcijas šim kolektīvam. Viņš arī apmeklēja gandrīz katru P!K! kora koncertu. P!K! korim nebija tā saucamo goda biedru, bet nezina vai kādam citam korim ir bijušas tik labas un draudzīgas attiecības ar saviem „goda biedriem” kā P!K! korim ar ievērojamiem latviešu komponistiem – Jēkabu Graubiņu, Jāni Cīruli, Arnoldu Kalnāju, Helmeru Pavasari un citiem.

Runājot par P!K! kora mērķi un nozīmi, jāievēro, ka kora ideja bija radusies spontāni un sākumā izpaudās kā sajūsma, dziesmu prieks, dziedāšanas tradīcijas

¹⁰ http://www.music.lv/Conductors/Teodors_Kalnins/korp_kori.htm

pacelšana jaunā, citā plāksnē vai vienkārši patika padziedāt. Bet kā katram indivīdam vai vienībai, kas atrod pareizo ceļu un neatlaidīgi to turpina, izveidojas mērķis un nozīmība, tā arī līdz ar panākumiem P!K! korim – proti, skandēt dziesmu nevien sev un buršu saimei, bet sniegt to visiem un visur, lai celtu godā latvisko dziesmu un kalpotu kordziedāšanas mākslai.

P!K! vīru koris savu darbību atjaunoja 1999.gada martā un ieņēma arvien stabilākas pozīcijas Latvijas vīru koru vidū.

S!P!K! kora jaunā vēsture

2001. -

S!P!K! kora darbība tika aizsākta pirmskara Latvijā, taču atšķirībā no P!K! kora šī tradīcija nebija atjaunota līdz pat 2001.gadam. Turpretim P!K! aktīvi piedalījās dažādos korporāciju pasākumos, B!T!K! svinībās, arī Dziesmu svētkos, un reizē lika studentēm aizdomāties arī par S!P!K! kora atjaunošanu.

2001.gada 10.oktobra S!P!K! sēdē tika izskatīts jautājums par S!P!K! kora darbības atjaunošanu. Korporācijas Spīdola ierosinājums guva lielu atbalstu studenšu korporāciju vidū, kā rezultātā tā paša gada 13.novembrī S!P!K! koris atsāka savu darbību. S!P!K! kora darbības uzsākšanas un atjaunošanas mērķi bija vēlme veidot jaunas kora un dziesmu tradīcijas, stiprināt daudzības saites starp dažādu korporāciju locekļiem, attīstīt sabiedriskās un kulturālās vērtības, kā arī sadarboties ar P!K! vīru kori.

Sākumā kori diriģēja Vizma Maksīņa, korp! Spīdola t/l glob!kantu maģistre un Rīgas kopas t/l kantu maģistre. V.Maksīņa bijusi XX – XXII Dziesmu svētku virsdiriģente. Mūzikas skolotājas un kordiriģentes augstāko izglītību ieguvusi Rietumontario un Toronto Universitātēs. Guvusi panākumus, diriģējot trimdas sabiedrībā pazīstamo vīriešu kori “Viesturs” un vokālo ansambli “Dzirkstis”. Virsdiriģenta pieredzi izkopusi trimdas latviešu Jaunatnes Dziesmu svētkos, tāpat Garezera Dziesmu dienās un Pasaules brīvo latviešu apvienības Otrajās Dziesmu dienās Vācijā, Mīnsterē (1984). Kopš sekmīgās debijas virsdiriģenta postenī Astotos Kanādas latviešu dziesmu svētkos Toronto (1986), kopkoru vadībā aicināta gan uz Kanādas un ASV, gan Latvijas Dziesmu svētkiem Rīgā.

Kordiriģente Latvijā divus gadus dzīvoja un strādāja apmaiņas programmas ietvaros, tāpēc daļēji arī pēc viņas izrādītās iniciatīvas tika atjaunots S!P!K! koris. Taču beidzoties diriģentes „pilnvaru” laikam, Vizma Maksīņa ieteica savu audzēkni Andu Rimeiku no Latvijas konservatorijas.

Pēc tam pāris gadus S!P!K! kori vadīja Anda Rimeika, taču personīgu apstākļu dēļ vairs nevarēja to darīt. 2005.gadā kora vadību (caur lielu pierunāšanu un *apvārdošanu*) pārņēma diriģente Dace Reinika un dara to līdz šim brīdim.

2006.gada 19.maija koncerts Vašingtonā latviešu sabiedriskajā centrā

Kora mēģinājumi notiek reizi nedēļā, otrdienās, studenšu kopprorācijas Spīdola konventa dzīvoklī no plkst. 18.30 – 21.00 ar kafijas pauzi pa vidu, kad omulīgā gaisotnē tie pārrunātas ne tikai kora lietas, bet arī citi notikumi. Koris savas nodarbības sāk ar iedziedāšanos, kuras laikā diriģente Dace Reinika diezgan stingri norāda uz kļūdām dziedāšanas mākslā – vienai mute vairāk jāver vaļā, citai pārāk „plakans tonis” utt. Protams, nav iespējams salīdzināt kora šodienas dziedātprasmi ar pirmskara Latvijas kori, daudz vēl jāstrādā, lai sasniegtu to slavu, ko koris ieguva iepriekš.

Līdz pat šim brīdim korim ir gandrīz 30 koncertu pieredze ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās (sk.Pielikumu Nr.1). Piemēram, 2006.gada maijā koris devās ceļā uz ASV un sniedza koncertus Vašingtonas Latviešu sabiedriskajā centrā. Ar šo braucienu korim saistās daudz un dažādi piedzīvojumi (sk. Pielikumu Nr.2.)

2006.gada 14. maijs, pēc koncerta Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes baznīcā

Tāpat par tradīciju ir kļuvusi kora Ziemassvētku eglīte, 18.novembra koncerts, kā arī piedalīšanās citu korporāciju gadadienu un ar korporācijām saistītu jubileju pasākumos.

Salīdzinot ar pirmskara Latvijas S!P!K! kori, šobrīd mainījies tā galvenais princips – dziedāt tikai latviešu komponistu dziesmas. Mūsdienās korim ir plašs repertuārs. Tiek dziedāta gan latviešu, gan ārzemju autoru, gan populārā, gan klasiskā, gan tautas, gan sacerētā mūzika.

Pirmajā kora atjaunošanas darbības gadā tā sastāvā bija šādu korporāciju pārstāves: Venita Jansone, Dace Matisone (korp!Daugaviete), Dita Balcere, Linda Bēce, Baiba Niedre, Baiba Ozola, Dace Šķēle (korp!Gundega), Gunta Ejaba, Zane Grīnberga, Inese Zeiļuka (korp! Dzintra), Kristīne Plauka, Elīna Vidriķe (korp!Imeria), Evija Kravčenko, Inga Tapiņa, Bonija Viškere (korp!Selga), Santa Līviņa (korp!Gaujmaliete), Agnese Sedlere (korp!Varavīksne), Dagnija Āboltiņa, Zane Bajāre, Ilze Dūzele, Aija Dzene, Baiba Kaula, Laura Māsēna, Ilze Siliņa, Sanita Vasiļeva, Agnese Zumente (korp!Spīdola).

Šobrīd, 2007.gadā, kora sastāvā dzied 22 studenšu korporāciju pārstāves (patstāvīgās dziedātājs: 7 spīdolas, 5 gaujmalietes, 1-2 imerietes, 1 selga, 1 daugaviete, 1 gundega).

Šobrīd korim nav savas valdes, kā tas bijis iepriekš, tomēr par *labo gariņu* visas koristes uzskata Sanitu Vasiļevsku no s!k! Spīdola. Kopīgi ar diriģenti tādējādi tiek izvēlēts arī repertuārs.

Runājot par līdzekļiem, pirmos gadus koris darbojās uz pašu koristu rēķina un iedvesmas, tomēr ar laiku nepieciešamākos līdzekļus ziedojumu veidā piešķīra no S!P!K! kases. Citi izdevumi tiek segti no pašu kabatām. Lai koris verētu pilnvērtīgi piedalīties Dziesmu svētku skatēs un saņemt arī zināmus fonda pabalstus, tam vajadzētu oficiāli reģistrēties Rīgas domē. Tas arī ir viens no mērķiem šobrīd.

Nobeigums

Neskatoties uz lielo un bagāto S!P!K! kora vēsturi, domājams, ka tā lielākais spožums vēl priekšā, ja vien dziedātājās būs vēlēšanās un apņemšanās, bet diriģentā varēšana un ieinteresētība. Salīdzināt S!P!K! kora dziedātprasmi pirms 60 -70 gadiem un tagad, protams, nevar.

Pirmkārt, mainījušies laiki, dziedāšanas noteikumi un paņēmieni, galu galā arī klausītāju uztvere. Šobrīd dziedāt, pie tam sieviešu koris, var atļauties daudz vairāk – ne tikai tradicionālo mūziku; korim nav problēmu pievērsties arī kam avangardiskākam. Publikas lielākā daļa jutīsies tikai ieintriģēta. Savukārt, samierinoties ar tradicionālām un pārbaudītām vērtībām, koris apstāsies zināmā līmenī, taču gandarījums par sasniegto, padarīto ar katru mirkli mazināsies.

Otrkārt, ir svarīgas pašu dziedātāju un diriģenta nostādnes. Manuprāt, ir ārkārtīgi nozīmīgi noteikt korim tā mērķus, jo bez tiem var sanākt kopā un nodziedāt jebko, taču par kori tas nesauksies. Ar dziedātprieku vien nepietiek. Dziedāšana nav tikai nošu lasīšana, mutes plātīšana un meldiņa turēšana. Dziedāšana korī nozīmē fiziski smagu darbu – ar slapju muguru un pamatīgi satrennētu vēderpresi.

Iespējams var piekrist arī teicienam, ka par skolotāju liecina viņa skolnieki. Tāpēc ne mazāk nozīmīga ir arī kora vadītāja vai diriģenta profesionalitāte un spēja aizraut līdz dziesmām savus dziedātājus.

S!P!K! koris var pamatoti lepoties, ka tas bija pirmais akadēmiskais sieviešu koris Latvijā. Turklāt ar ļoti labiem panākumiem un profesionālajiem sasniegumiem. Koris ir ieminis taciņu arī citiem Latvijas sieviešu korim un aizsācis šo koru dziedāšanas tradīcijas.

Par vienu no mērķiem koris varētu izvirzīt savu dalību nākamajos Dziesmu svētkos, jo iepriekšējie gadi pagājuši darbojoties vairāk vai mazāk savam priekam. Līdz tam, protams, augot un mācoties.

Izmantotā literatūra

1. Delle.T., Dažas rindas par mūziku//„Universitas” – 1938.gada 15.novembra numurs, 421. – 422.lpp.
2. Dell.T., P!K! vīru koris gatavojas gadskārtējam koncertam//„Universitas” – 1938.gada 15.aprīļa numurs, 200.lpp.
3. Zizuma E., Pirmais akadēmiskais sieviešu koris Latvijā//”Universitas”, 1938.gads, 48.-49.lpp.
4. Sīpola-Lūse L., Studenšu Prezidiju Konventa koris//”Universitas”, 1938.gads. 46.-47.lpp.
5. Kukura L., Ziedi mana jaunība//”Universitas”, 1982.gada 50.numurs, 21.-22.lpp.
6. http://www.music.lv/Conductors/Teodors_Kalnins/default.htm
7. <http://www.dziesmusvetki2008.lv>
8. <http://www.lmuza.lv/Conductors/>
9. <http://www.lettonia.lv/?lapa=publik&sid=4&id=1>
10. <http://home.lanet.lv/~gundegas/vesture.html>
11. <http://www.gramata21.lv/users/kokari/>
12. http://www.gramata21.lv/users/reinika_dace/
13. <http://vitols.lnb.lv/fez/view3.php?pid=vitolsproj:242>
14. <http://www.daugaviete.lv/externi.php?lapa=tex&cat=3&id=7>

Pielikumi